

Chuyên đề 1

XÂY DỰNG MÔI TRƯỜNG GIÁO DỤC PHÁT HUY TÍNH TÍCH CỰC CHO TRẺ MẦM NON

I. MỤC TIÊU

Sau khi tập huấn, học viên có khả năng:

- Phân tích được khái niệm về tính tích cực của trẻ mầm non; môi trường giáo dục phát huy tính tích cực của trẻ em.

- Vận dụng quan điểm giáo dục lấy trẻ làm trung tâm và nguyên tắc xây dựng môi trường giáo dục phát huy tính tích cực của trẻ để tổ chức các hoạt động nuôi dưỡng, chăm sóc, giáo dục theo hướng tăng cường sự tham gia, khả năng tự chủ, giải quyết vấn đề, tăng cường kĩ năng làm việc nhóm, hợp tác của trẻ mầm non.

- Sẵn sàng, tích cực, sáng tạo trong kiến tạo môi trường thân thiện và có ý nghĩa, thúc đẩy và khích lệ sự tích cực của trẻ trong hoạt động của trường, lớp mầm non.

II. CHUẨN BỊ

1. Dành cho giảng viên

- Chương trình/kịch bản tập huấn;
- Tài liệu Hướng dẫn nâng cao năng lực chuyên môn nghiệp vụ cho cán bộ quản lí và giáo viên mầm non đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục (năm học 2024 – 2025);
- Máy chiếu, bảng;

- Giấy màu, giấy A0 và bút dạ các màu, kéo;
- Một số hình ảnh về môi trường giáo dục theo hướng phát huy tính tích cực của trẻ ở các địa phương.

2. Dành cho học viên

- Các mô hình, hình ảnh về môi trường chăm sóc, giáo dục trẻ đang thực hiện của nhà trường;
- Tài liệu Hướng dẫn nâng cao năng lực chuyên môn nghiệp vụ cho cán bộ quản lý và giáo viên mầm non đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục (năm học 2024 – 2025);
- Vật liệu thực hành.

III. THỜI GIAN

15 tiết: 10 tiết lí thuyết và 05 tiết thực hành.

IV. NỘI DUNG CƠ BẢN CỦA CHUYÊN ĐỀ

1. Giới thiệu chung về xây dựng môi trường phát huy tính tích cực của trẻ mầm non
2. Tổ chức thực hiện xây dựng môi trường giáo dục phát huy tính tích cực của trẻ mầm non theo quan điểm giáo dục lấy trẻ làm trung tâm
3. Thực hành xây dựng môi trường giáo dục phát huy tính tích cực của trẻ mầm non theo quan điểm giáo dục lấy trẻ làm trung tâm

V. THỰC HIỆN

NỘI DUNG 1. Giới thiệu chung về xây dựng môi trường phát huy tính tích cực của trẻ mầm non

Hoạt động 1. Tìm hiểu khái niệm tính tích cực của trẻ mầm non

- **Mục tiêu:** Học viên hiểu khái niệm tính tích cực của trẻ mầm non; môi trường giáo dục phát huy tính tích cực của trẻ mầm non.

– Chuẩn bị

+ Tài liệu tập huấn;

+ Phiếu câu hỏi;

+ Máy chiếu, bảng, giấy A0, A4, bút viết bảng, bút màu.

– Tổ chức hoạt động

PHIẾU GIAO NHIỆM VỤ SỐ 1

Các học viên thảo luận theo nhóm trong thời gian 15 phút để trả lời các câu hỏi và thực hiện các nhiệm vụ sau:

Câu hỏi: Hãy nêu những đặc điểm của trẻ mầm non thể hiện sự tích cực trong các hoạt động.

Nhiệm vụ: Nhớ lại các hoạt động đã tổ chức ở trường mầm non mà thầy/cô cho rằng trẻ rất tích cực, hãy xem xét điều gì làm trẻ tích cực.

THÔNG TIN PHẢN HỒI

1.1. Các khái niệm cơ bản

1.1.1. Tính tích cực của trẻ mầm non

Trong Từ điển tiếng Việt: Tính tích cực được hiểu theo hai nghĩa: một là chủ động hướng hoạt động nhằm tạo ra những thay đổi, phát triển (tư tưởng tích cực, phương pháp tích cực); hai là hăng hái, năng nổ với công việc (tích cực học tập, tích cực làm việc).

Theo quan điểm tiếp cận tâm lý học hoạt động – nhân cách – giao tiếp, các nhà tâm lý học Việt Nam như Phạm Minh Hạc, Nguyễn Quang Uẩn, Nguyễn Ánh Tuyết, Nguyễn Xuân Thức,... cho rằng: tính tích cực là một phẩm chất nhân cách điển hình của con người. Các thành tố tâm lý của tính tích cực là nhu cầu, động cơ, hứng thú, niềm tin, lí tưởng. Tính tích cực thể hiện trong trạng thái hoạt động và được biểu hiện ra hành động, hành vi cụ thể, thể hiện tính sẵn sàng với hoạt động và là nhu cầu của hoạt động. Tính tích cực còn để chỉ tính chủ động, hành động một cách có ý thức.

Tính tích cực của trẻ em gắn liền với nhu cầu, trạng thái hoạt động có ý thức được thể hiện ở sự nỗ lực cố gắng, chủ động, tự giác hoạt động và đạt kết quả cao qua hoạt động có mục đích của trẻ em. Tính tích cực được nảy sinh, hình thành, phát triển trong hoạt động.

Trẻ em luôn là những người học tự nhiên và tích cực; trẻ học tập tốt nhất thông qua quan sát, tưởng tượng, trải nghiệm, khám phá và chia sẻ kiến thức. Vì vậy, việc phát huy tính tích cực của trẻ mầm non được hiểu là tạo ra một môi trường nuôi dưỡng, chăm sóc, giáo dục có ý nghĩa, phù hợp với sở thích và năng lực của trẻ; đảm bảo trẻ luôn bị cuốn hút, từ đó chủ động tham gia tất cả hoạt động hằng ngày ở trường mầm non.

Để phát huy tính tích cực của trẻ, việc tổ chức các hoạt động ở trường mầm non nên dựa trên tính tò mò, nhu cầu và sở thích của trẻ, giúp trẻ có cơ hội để tự tìm hiểu và trải nghiệm. Những hoạt động luôn được xem xét trên cơ sở những điều trẻ biết và có thể làm để tạo ra môi trường phù hợp, tạo cơ hội cho trẻ có thể tự xây dựng, tích lũy trải nghiệm của bản thân; khuyến khích tâm lý tích cực để tham gia hoạt động; chấp nhận thử thách mà không cảm thấy lo lắng, sợ hãi trước những điều mới hay khi gặp thất bại.

Giáo viên cần phải quen thuộc với sự phát triển và học tập của trẻ em, để:

- Hiểu hành vi của trẻ;
- Có những kì vọng và yêu cầu thích hợp đối với trẻ em, từ đó giúp các em xây dựng các quy tắc và tự nguyện tham gia các hoạt động phù hợp;

Tổ chức các hoạt động học tập, có tính đến mức độ thích hợp của sự khác biệt và đáp ứng các sở thích, nhu cầu và khả năng của trẻ em; hiểu sự khác biệt cá nhân của trẻ em cũng như tính tổng quát và tính độc đáo trong sự phát triển của trẻ, để đáp ứng nhu cầu của từng cá nhân.

Hoạt động 2. Tìm hiểu môi trường giáo dục phát huy tính tích cực của trẻ mầm non

PHIẾU GIAO NHIỆM VỤ SỐ 2

Học viên thảo luận theo nhóm trong thời gian 10 phút để trả lời các câu hỏi:

Câu hỏi: Thế nào là môi trường phát huy tính tích cực của trẻ?

Nhiệm vụ: Hãy mô tả một môi trường mà anh/chị cho rằng giáo viên đã thể hiện tốt việc phát huy tính tích cực của trẻ. (Làm việc theo cặp hoặc theo nhóm)

THÔNG TIN PHẢN HỒI

1.1.2. Môi trường giáo dục phát huy tính tích cực của trẻ mầm non

Môi trường học tập là không gian chào đón, là nơi để trẻ tham gia đáp ứng sở thích và nhu cầu, là nơi tương tác và làm phong phú thêm cuộc sống và bản sắc của trẻ em và gia đình trẻ. Môi trường hỗ trợ việc học tập là những không gian sinh động, linh hoạt, đáp ứng sở thích và khả năng của mỗi trẻ; đồng thời cũng tạo cơ hội để mọi trẻ với khả năng và phong cách học tập khác nhau được trải nghiệm, là nơi mời đón trẻ cùng gia đình tham gia, đóng góp ý tưởng. Môi trường có thể không có sẵn trong nhà/lớp học mà ở ngoài lớp như: không gian vui chơi với môi trường thiên nhiên bao gồm thực vật, cây cối, vườn cây ăn quả, cát, đá, bùn, nước và các yếu tố khác từ thiên nhiên. Những không gian này mời gọi sự tương tác mở, tính tự phát, chấp nhận rủi ro, tìm tòi, khám phá và kết nối với thiên nhiên.

Môi trường giáo dục tính tích cực của trẻ mầm non là môi trường mà ở đó giáo viên vận dụng các nguồn lực cơ sở vật chất, thể hiện bầu không khí an toàn vui vẻ, vận dụng phương pháp, biện pháp để hướng dẫn các hoạt động theo hướng giúp trẻ chủ động và tạo cho các em hứng thú cũng như khơi dậy nội lực vốn có của mỗi trẻ nhằm kích thích sự phát triển toàn diện.

Môi trường giáo dục phát huy tính tích cực là môi trường an toàn, thân thiện, tạo cơ hội để trẻ học hỏi thông qua khám phá và trải nghiệm tích cực, nhờ đó trẻ sẽ học hỏi các năng lực khác nhau, tạo nên sự phát triển nhân cách của trẻ. Nhờ có những năng lực này, các em có thể tương tác với người

khác và thoả mãn nhu cầu cá nhân. Những năng lực đó tiếp tục giúp trẻ sẵn sàng tham gia tích cực vào hoạt động học tập khác và giúp trẻ trở thành người độc lập.

Môi trường giáo dục tích cực giúp trẻ tham gia các cơ hội trải nghiệm, từng bước đạt được năng lực của bản thân. Vì vậy, tính tích cực của trẻ chỉ có thể được hình thành nếu trẻ được: Tạo cơ hội học tập, trải nghiệm phù hợp với mức độ phát triển của bản thân; khám phá, thử nghiệm, phát hiện bằng nhiều cách thông qua các hoạt động và từ đó học tập thông qua thực hành các kĩ năng cần đạt; có đủ thời gian để trải nghiệm và có cơ hội hoạt động nhiều lần để tích lũy thông tin đạt được và đảm bảo rằng có những hoạt động hướng dẫn cụ thể để trẻ hiểu được ý nghĩa của nội dung các hoạt động học tập; có cơ hội để so sánh trải nghiệm giúp trẻ phát hiện ra những điểm giống nhau và khác nhau, nhận ra trải nghiệm cụ thể, liên kết trải nghiệm mới với thông tin để kết nối kinh nghiệm và sau đó phân loại và tổng hợp về kinh nghiệm đó; được tạo cơ hội để đạt mức độ phát triển cao hơn thông qua quá trình học hỏi, trải nghiệm, nhờ đó thể hiện khả năng của bản thân trong hoạt động; có người để chia sẻ về trải nghiệm và sở thích của mình.

Khi xem xét môi trường giáo dục phát huy tính tích cực của trẻ mầm non, cần xem xét:

1. Sở thích của trẻ em có được đáp ứng không?
2. Môi trường có giúp trẻ khám phá, sáng tạo, ứng biến và tưởng tượng không?
3. Môi trường có khuyến khích trẻ khám phá và giải quyết vấn đề không?
4. Trẻ tìm kiếm điều gì mỗi ngày và vào những thời điểm khác nhau trong ngày?
5. Trẻ em có được tạo cơ hội chơi một mình, theo nhóm lớn và nhỏ không?
6. Trẻ em có được tạo cơ hội học các kĩ năng mới và thú vị trong một môi trường an toàn và được hỗ trợ không?
7. Trẻ em có thể chọn trong số nhiều loại vật liệu và thiết bị rồi tự mình bắt đầu trò chơi không?
8. Nội dung giáo dục có cung cấp những trải nghiệm cân bằng cho trẻ

em không? (Nghệ thuật và tạo hình; vui chơi vận động thể chất; khoa học, toán học và công nghệ; trải nghiệm về ngôn ngữ và đọc viết; trò chơi xây dựng; trò chơi đóng vai/dóng kịch; âm nhạc và chuyển động; chơi cảm giác (chơi nước, chơi cát); trải nghiệm thiên nhiên và môi trường).

Hoạt động 3. Ý nghĩa của xây dựng môi trường phát huy tính tích cực của trẻ mầm non

– **Mục tiêu:** Học viên thấy được vai trò, tầm quan trọng của môi trường phát huy tính tích cực của trẻ mầm non đối với trẻ, cán bộ quản lý, giáo viên và cha mẹ trẻ.

– **Chuẩn bị**

+ Phiếu câu hỏi;

+ Máy tính/laptop đã cài đặt sẵn một số phần mềm;

+ Máy chiếu, bảng, giấy A0, A4, bút viết bảng, bút màu.

– **Tổ chức hoạt động**

PHIẾU GIAO NHIỆM VỤ SỐ 3

Các học viên thảo luận theo nhóm trong thời gian 10 phút để trả lời câu hỏi sau:

Câu hỏi: Nêu ý nghĩa của xây dựng môi trường phát huy tính tích cực của trẻ mầm non.

THÔNG TIN PHẢN HỒI

1.2. Ý nghĩa của xây dựng môi trường phát huy tính tích cực của trẻ mầm non

1.2.1. Đối với trẻ

– Xây dựng môi trường giáo dục tính tự lập, an toàn, thân thiện, cởi mở dựa trên quyền tham gia của trẻ, tạo cho trẻ cảm giác thoải mái, tự tin bộc lộ nhu cầu, đề xuất ý kiến, đưa ra quyết định và thể hiện năng lực của bản thân.

– Khi đến trường mầm non, trẻ bắt đầu nhận thấy mình tách biệt với cha mẹ và người lớn khác. Trẻ thường phát triển sở thích, cách khẳng định bản

thân riêng và thể hiện suy nghĩ của bản thân. Giáo viên mầm non có thể hiểu đặc điểm gia đình, tính cách, cách trẻ tham gia chơi vào một nhóm và nhận ra những cá tính rất riêng biệt ở mỗi trẻ. Các tình huống ở lớp cũng là cơ hội để trẻ học hỏi từ các bạn đã có kỹ năng tốt hơn. Trẻ thích học, bắt chước lẫn nhau để làm được các công việc trong sinh hoạt hằng ngày.

– Phát triển năng lực về: khả năng tự tin, tự chủ; kỹ năng giải quyết vấn đề, ham học hỏi, tư duy phản biện; kỹ năng giao tiếp, hợp tác; khả năng sáng tạo; phát triển ý thức về bản thân và giá trị của bản thân; nâng cao lòng tự trọng và sự tự tôn; phát triển khả năng ra quyết định; học cách tôn trọng người khác và ý kiến của người khác.

1.2.2. Đối với cha mẹ trẻ

– Hiểu các hoạt động và chủ động tham gia, hợp tác cùng nhà trường trong chăm sóc, giáo dục trẻ mầm non. Thông qua việc trao đổi từ gia đình về sở thích, điểm mạnh, điểm yếu của trẻ, giáo viên lựa chọn và tổ chức các hoạt động giáo dục phù hợp với nhu cầu, hứng thú và khả năng của trẻ. Các hoạt động thiết thực, gần gũi và thú vị sẽ kích thích trẻ tích cực và chủ động hơn khi tham gia.

– Phối hợp cùng nhà trường hình thành những thói quen tốt cho trẻ.

Cha mẹ cần thường xuyên liên hệ, trao đổi thông tin để giáo viên mầm non nắm bắt được thói quen trong sinh hoạt và đặc điểm riêng của trẻ, gia đình trẻ, sở thích cá nhân, những mong đợi của gia đình trong sự phát triển của trẻ.

– Khuyến khích trẻ tự thực hiện các hoạt động tự phục vụ ở gia đình với sự khích lệ, động viên.

1.2.3. Đối với cán bộ quản lý và giáo viên

– Nâng cao chất lượng giáo dục.

– Giáo viên quản lý lớp học hiệu quả, xây dựng mối quan hệ tích cực với trẻ, gia đình trẻ.

– Xây dựng mối quan hệ tốt với trẻ và phụ huynh.

Hoạt động 4. *Tìm hiểu các nguyên tắc xây dựng môi trường giáo dục phát huy tính tích cực hoạt động của trẻ*

– **Mục tiêu:** Học viên nắm bắt các nguyên tắc để giáo viên vận dụng trong tổ chức thực hiện môi trường giáo dục phát huy tính tích cực của trẻ.

– **Chuẩn bị**

- + Phiếu câu hỏi;
- + Máy tính/laptop đã cài đặt sẵn một số phần mềm;
- + Máy chiếu, bảng, giấy A0, A4, bút viết bảng, bút màu.

– **Tổ chức hoạt động**

PHIẾU GIAO NHIỆM VỤ SỐ 4

Các học viên thảo luận theo nhóm trong thời gian 10 phút để trả lời câu hỏi sau:

Câu hỏi:

- Anh/chị thấy việc xây dựng môi trường phát huy tính tích cực của trẻ mầm non cần tuân theo những nguyên tắc nào?
- Ở trường anh/chị đã thực hiện tốt những nguyên tắc nào trong xây dựng môi trường phát huy tính tích cực của trẻ?

THÔNG TIN PHẢN HỒI

1.3. Nguyên tắc xây dựng môi trường phát huy tính tích cực của trẻ

1.3.1. Nguyên tắc 1: Bắt đầu từ trẻ

- Lập kế hoạch có ý nghĩa với trẻ.
- Đặt ra các mức độ đảm bảo sự tham gia của tất cả các trẻ.
- Giúp trẻ đưa ra các mức độ tiếp theo.
- Đảm bảo tất cả các trẻ có cơ hội tham gia hoạt động trên cơ sở năng lực và nhu cầu của cá nhân; chú ý đến các vấn đề của nhóm lớp và những khó khăn của trẻ.
- Chú ý đến đặc điểm và phong cách học của trẻ...

1.3.2. Lập kế hoạch xây dựng môi trường đảm bảo mục đích của các hoạt động

Việc sắp xếp môi trường có kế hoạch và mục đích, khuyến khích trẻ tham gia các hoạt động trong ngày theo trình tự, phù hợp với độ tuổi và khả năng tham gia của trẻ. Trong nhóm, lớp, bố trí các khu vực hoạt động khác nhau, giúp trẻ được tự do lựa chọn, trải nghiệm nhiều hoạt động khác nhau.

Thiết kế môi trường đảm bảo việc thực hiện Chương trình Giáo dục mầm non cần được bắt đầu từ khâu lập kế hoạch, giáo viên cần hình dung được đầy đủ các nội dung, hoạt động, nguyên vật liệu, đồ dùng, đồ chơi phù hợp với lứa tuổi, văn hoá vùng miền và cách sắp xếp môi trường.

– Mỗi lĩnh vực phát triển của trẻ mang tính cá nhân, xã hội, cảm xúc, sức khoẻ và trí tuệ, đều mang tính tương quan và phụ thuộc lẫn nhau. Điều này cần được phản ánh và kết nối giữa kế hoạch giáo dục và thiết kế môi trường.

– Cần nhận biết khả năng thiết lập nhóm chơi theo các hình thức khác nhau: chơi nhóm 2, nhóm 4, theo tổ, theo hoạt động cả lớp.

1.3.3. Sắp xếp không gian phù hợp – chuẩn bị cho việc trải nghiệm, khám phá của trẻ

Việc sắp xếp không gian lớp học có thể khuyến khích hoặc kìm hãm trí tưởng tượng, sáng tạo của trẻ. Cần đảm bảo đồ chơi, đồ dùng được sắp xếp, bố trí như lời mời gọi chơi hấp dẫn với trẻ:

- Dễ nhìn, dễ lấy, phân loại tối đa;
- Các ý tưởng thiết kế góc chơi được đưa vào kế hoạch tổ chức các hoạt động giáo dục phù hợp với chủ đề đang thực hiện.

Thiết kế môi trường cần đảm bảo sự chủ động tham gia của trẻ, là nơi thuộc về trẻ và là trọng tâm của kế hoạch chứ không phải là sản phẩm cuối cùng.

1.3.4. Lựa chọn thiết kế và vật liệu đảm bảo linh hoạt và phù hợp với điều kiện của địa phương

Sắp xếp môi trường chơi, học an toàn tại cơ sở giáo dục mầm non có tính linh hoạt nhằm kích thích, mời gọi trẻ tham gia vào hoạt động chơi, khám

phá trò chơi, cách chơi mới lạ, hứng thú hơn khi tham gia các hoạt động ở nhóm, lớp mầm non. Không gian nhóm, lớp bố trí phù hợp, hiệu quả sẽ thúc đẩy những tương tác tích cực khiến trẻ cảm thấy thoải mái và an toàn.

Cần đảm bảo lựa chọn thiết kế và vật liệu như sau:

- Đa dạng vật liệu và dễ tìm thấy;
- Sử dụng được trong hoạt động hằng ngày và trong nhiều hoạt động;
- Không hạn chế, cho phép trẻ sáng tạo tối đa;
- Mang tính bản địa;
- Kích thích, thu hút và duy trì hứng thú của trẻ;
- An toàn, thân thiện;
- Công cụ công nghệ số phù hợp với điều kiện thực tế.

1.3.5. Luôn tạo mọi cơ hội, thường xuyên củng cố không khí học tập tích cực

Cần đảm bảo tất cả các trẻ đều có cơ hội tham gia các hoạt động và khuyến khích câu trả lời/kết quả mang tính cá nhân trong suốt quá trình trải nghiệm, khám phá.

- Giáo viên cần tạo cơ hội để trẻ có nhiều trải nghiệm giải quyết vấn đề.
- Giáo viên lựa chọn hoạt động vừa sức với trẻ, lựa chọn các hoạt động và nhiệm vụ cho phép trẻ đưa ra được nhiều cách giải quyết, tránh làm hộ hoặc đưa ra lựa chọn sẵn có cho trẻ.
- Kiên trì với những ý tưởng, lựa chọn và hỗ trợ trẻ có những cách giải quyết riêng của nhóm/bản thân trẻ.
- Các hình thức hoạt động phải có ý nghĩa với thực tiễn cuộc sống của trẻ.
- Chú ý một số quyết định và lựa chọn có thể gây nguy hiểm mà trẻ cần được hướng dẫn và giám sát để đảm bảo an toàn cho trẻ.

1.3.6. Quan sát – điều chỉnh

Theo dõi để hiểu được rõ sự phù hợp, tác động thích hợp đối với trẻ và có điều chỉnh hợp lý với kế hoạch, chủ đề và cá nhân trẻ.

- Giáo viên cần quan sát trẻ thường xuyên để nắm bắt cơ hội và tạo tình huống để trẻ giao tiếp, tương tác với các bạn.

– Giáo viên cần dựa vào đặc điểm phát triển, sở thích, sở trường của từng trẻ để có thể có hỗ trợ trẻ tham gia với các hoạt động cùng các bạn một cách phù hợp.

– Kiên trì và hiểu đặc điểm của nhóm chơi, hiểu cách tổ chức hoạt động tạo cơ hội giúp trẻ tương tác với các bạn, thông qua đó giúp trẻ phát triển toàn diện các lĩnh vực.

Hoạt động 5. Tìm hiểu các văn bản liên quan đến xây dựng môi trường giáo dục phát huy tính tích cực của trẻ mầm non

– Mục tiêu

+ Học viên biết các văn bản có liên quan và vận dụng các văn bản trong xây dựng môi trường giáo dục phát huy tính tích cực của trẻ mầm non.

+ Học viên ghi nhớ và vận dụng đánh giá Tiêu chí của môi trường nuôi dưỡng, chăm sóc, giáo dục ban hành theo Kế hoạch số 626/KH-BGDĐT.

– Chuẩn bị

+ Phiếu câu hỏi;

+ Máy tính/laptop đã cài đặt sẵn một số phần mềm;

+ Máy chiếu, bảng, giấy A0, A4, bút viết bảng, bút màu.

– Tổ chức hoạt động

PHIẾU GIAO NHIỆM VỤ SỐ 5

Các học viên thảo luận theo nhóm trong thời gian 10 phút để trả lời các câu hỏi:

– Có những văn bản nào hướng dẫn về xây dựng môi trường giáo dục cho trẻ mầm non?

– Hãy xem xét các tiêu chí của môi trường nuôi dưỡng, chăm sóc, giáo dục mầm non theo Kế hoạch số 626/KH-BGDĐT? Anh/chị xem xét các tiêu chí nào thuộc về xây dựng môi trường phát huy tính tích cực của trẻ?
(Làm việc theo cặp đôi/nhóm)

THÔNG TIN PHẢN HỒI

1.4. Một số văn bản có liên quan đến xây dựng môi trường phát huy tính tích cực

– Luật Giáo dục số 43/2019/QH14

Điều 7. Yêu cầu về nội dung, phương pháp giáo dục. (Mục 2) Phương pháp giáo dục phải khoa học, phát huy tính tích cực, tự giác, chủ động, tư duy sáng tạo của người học; bồi dưỡng cho người học năng lực tự học và hợp tác, khả năng thực hành, lòng say mê học tập và ý chí vươn lên.

Điều 24. Yêu cầu về nội dung, phương pháp giáo dục mầm non:

1. Nội dung giáo dục mầm non phải bảo đảm phù hợp với sự phát triển tâm sinh lí của trẻ em; hài hoà giữa bảo vệ, chăm sóc, nuôi dưỡng với giáo dục trẻ em; phát triển toàn diện về thể chất, tình cảm, kĩ năng xã hội, trí tuệ, thẩm mỹ; tôn trọng sự khác biệt; phù hợp với các độ tuổi và liên thông với giáo dục tiểu học.

2. Phương pháp giáo dục mầm non được quy định như sau:

a) Giáo dục nhà trẻ phải tạo điều kiện thuận lợi cho trẻ em được tích cực hoạt động, vui chơi, tạo sự gắn bó giữa người lớn với trẻ em; kích thích sự phát triển các giác quan, cảm xúc và các chức năng tâm sinh lí;

b) Giáo dục mẫu giáo phải tạo điều kiện cho trẻ em được vui chơi, trải nghiệm, tìm tòi, khám phá môi trường xung quanh bằng nhiều hình thức, đáp ứng nhu cầu, hứng thú của trẻ em.

– Nghị định số 80/2017/NĐ-CP ngày 17/7/2017 quy định về môi trường giáo dục an toàn, lành mạnh, thân thiện, phòng, chống bạo lực học đường, trong đó quy định về môi trường giáo dục, yêu cầu về địa điểm, cơ sở vật chất, thiết bị, đồ dùng, đồ chơi trẻ em, quy định các biện pháp phòng ngừa, biện pháp hỗ trợ trẻ em có nguy cơ bị bạo lực, biện pháp can thiệp hỗ trợ khi trẻ em bị bạo hành; trách nhiệm của các bên liên quan trong xây dựng môi trường giáo dục an toàn, lành mạnh, thân thiện, phòng, chống bạo lực học đường.

– Chuẩn nghề nghiệp giáo viên mầm non quy định tại Thông tư số 26/2018/TT-BGDĐT

Điều 6. Tiêu chuẩn 3. Xây dựng môi trường giáo dục

Xây dựng môi trường giáo dục an toàn, lành mạnh, thân thiện; thực hiện quyền dân chủ trong nhà trường.

1. Tiêu chí 9. Xây dựng môi trường giáo dục an toàn, lành mạnh, thân thiện
2. Tiêu chí 10. Thực hiện quyền dân chủ trong nhà trường

Điều 7. Tiêu chuẩn 4. Phát triển mối quan hệ giữa nhà trường, gia đình và cộng đồng

Tham gia tổ chức, thực hiện việc xây dựng, phát triển mối quan hệ hợp tác với cha, mẹ hoặc người giám hộ trẻ em và cộng đồng để nâng cao chất lượng nuôi dưỡng, chăm sóc, giáo dục trẻ em và bảo vệ quyền trẻ em.

1. Tiêu chí 11. Phối hợp với cha, mẹ hoặc người giám hộ trẻ em và cộng đồng để nâng cao chất lượng nuôi dưỡng, chăm sóc, giáo dục trẻ em
2. Tiêu chí 12. Phối hợp với cha, mẹ hoặc người giám hộ trẻ em và cộng đồng để bảo vệ quyền trẻ em

– Kế hoạch số 626/KH-BGDĐT ngày 30/6/2021 ban hành kế hoạch xây dựng trường mầm non lấy trẻ làm trung tâm giai đoạn 2021 – 2026 nhằm mục đích tạo môi trường công bằng, an toàn, thân thiện, lành mạnh đối với trẻ em; kích thích tính chủ động, tích cực và sáng tạo của trẻ em, góp phần nâng cao chất lượng giáo dục phát triển toàn diện trẻ em trong các cơ sở giáo dục mầm non; nâng cao năng lực và ý thức trách nhiệm của cán bộ quản lý, giáo viên mầm non và cha mẹ trẻ trong thực hiện nhiệm vụ nuôi dưỡng, chăm sóc, giáo dục phát triển toàn diện trẻ em mầm non; huy động sự tham gia của gia đình và xã hội, tạo sự thống nhất trong thực hiện xây dựng trường mầm non lấy trẻ làm trung tâm.

Tiêu chí của môi trường nuôi dưỡng, chăm sóc, giáo dục ban hành kèm theo Kế hoạch số 626/KH-BGDĐT, bao gồm:

- (1) Đảm bảo gần gũi, thân thiện, an toàn về mặt thể chất và tinh thần đối

với trẻ; trẻ thường xuyên được giao tiếp, thể hiện mối quan hệ thân thiện giữa trẻ với trẻ và trẻ với những người xung quanh.

(2) Hành vi, cử chỉ, lời nói, thái độ của giáo viên đối với trẻ và những người khác luôn mẫu mực để trẻ noi theo.

(3) Môi trường vật chất trong lớp, ngoài lớp giảm thiểu tối đa các yếu tố nguy cơ gây mất an toàn, gây thương tích đối với trẻ em, đáp ứng nhu cầu hứng thú trong các hoạt động chơi, ăn, ngủ, vệ sinh cá nhân của trẻ; tạo điều kiện cho tất cả các trẻ có thể chơi mà học, học bằng chơi, phù hợp với điều kiện thực tế.

(4) Các khu vực trong nhà trường được quy hoạch theo hướng tận dụng các không gian để cho trẻ hoạt động phù hợp, linh hoạt, đa dạng, phong phú; các góc hoạt động trong lớp và ngoài lớp mang tính mở, tạo điều kiện cho trẻ dễ dàng tự lựa chọn và sử dụng sự vật, đồ vật, đồ chơi để thực hành, trải nghiệm.

(5) Khuyến khích trẻ có thể hoạt động theo nhiều cách khác nhau; tạo điều kiện, cơ hội cho trẻ hoạt động, trải nghiệm, khám phá dưới nhiều hình thức, nhằm hình thành ở trẻ các thói quen tốt trong sinh hoạt, bảo vệ sức khỏe, giúp trẻ phát triển toàn diện về thể chất và tinh thần.

(6) Tạo những điều kiện, cơ hội, tận dụng hoàn cảnh, tình huống thực tế cho trẻ hoạt động trải nghiệm, khám phá trong môi trường an toàn.

Các văn bản đã có những hướng dẫn khá cụ thể về những yêu cầu đảm bảo xây dựng môi trường giáo dục phát huy tính tích cực của trẻ. Trong đó, bao gồm cả việc thực hiện quyền dân chủ trong nhà trường, là những hoạt động tạo điều kiện cho việc phát huy tính tích cực của trẻ.

Hoạt động 6. *Tìm hiểu và xác định vai trò của chủ thể và các bên liên quan trong tổ chức thực hiện môi trường giáo dục phát huy tính tích cực của trẻ*

– **Mục tiêu:** Học viên nắm được vai trò, trách nhiệm của từng chủ thể và các bên liên quan trong xây dựng môi trường giáo dục phát huy tính tích cực của trẻ em trong cơ sở giáo dục mầm non.

– Chuẩn bị

+ Phiếu câu hỏi;

+ Máy tính/laptop đã cài đặt sẵn một số phần mềm;

+ Máy chiếu, bảng, giấy A0, A4, bút viết bảng, bút màu.

– Tổ chức hoạt động

PHIẾU GIAO NHIỆM VỤ SỐ 6

Các học viên thảo luận theo nhóm trong thời gian 10 phút để trả lời câu hỏi:

– Vai trò của các lực lượng trong việc xây dựng môi trường phát huy tính tích cực của trẻ mầm non.

– Khi trẻ em là chủ thể kiến tạo quá trình hoạt động ở trường mầm non, cán bộ quản lí, giáo viên đóng vai trò gì?

THÔNG TIN PHẢN HỒI

1.5. Vai trò của các bên liên quan trong tổ chức thực hiện môi trường giáo dục phát huy tính tích cực của trẻ

1.5.1. Trẻ với vai trò là chủ thể kiến tạo quá trình hoạt động

Trẻ em là những người học tập năng động, tò mò và thích khám phá: “Học bằng cách làm”, “Học qua chơi”. Với nguồn lực thích hợp và hỗ trợ của người lớn, trẻ em có thể tự xây dựng kiến thức. Một môi trường an toàn, thoải mái, thú vị và đầy thách thức có lợi cho việc học tập của trẻ em.

– Trẻ em có thể học tốt với điều kiện là trải nghiệm học tập phù hợp với sự phát triển của chúng.

– Trẻ em học hỏi qua kinh nghiệm cuộc sống của chúng. Thông qua chơi, trẻ có thể học theo cách tự động, cam kết, vui vẻ, thư giãn và hiệu quả.

– Trẻ em là người học chủ động, tích cực thể hiện ở:

+ Sử dụng thử và sai để khám phá các khả năng khác nhau thông qua liên hệ "nhân – quả";

+ Áp dụng nhiều chiến lược tư duy khác nhau để tham gia vào các tình huống và giải quyết vấn đề, điều chỉnh các chiến lược này cho phù hợp với tình huống mới;

+ Tạo và sử dụng cách thể hiện khác nhau để sắp xếp, ghi chép, truyền đạt các ý tưởng và hiểu biết/khái niệm mới;

+ Đưa ra dự đoán và khái quát hoá trong hoạt động hằng ngày về thế giới tự nhiên và môi trường;

+ Khám phá môi trường thông qua việc đặt câu hỏi, thí nghiệm, điều tra và sử dụng công nghệ số;

+ Thử các cách có hiệu quả để giải quyết vấn đề trong một tình huống trong một bối cảnh mới;

+ Sử dụng các cách khác nhau để phản hồi và đánh giá học tập và suy nghĩ;

+ Thảo luận, tương tác thường xuyên với các bạn, giáo viên...

1.5.2. Vai trò của cán bộ quản lý trong tổ chức thực hiện môi trường giáo dục phát huy tính tích cực của trẻ

– Nhà trường, ban giám hiệu cần huy động các nguồn lực khác nhau để đảm bảo cơ sở vật chất thuận tiện, đầy đủ và dễ dàng sử dụng với trẻ.

– Tổ chức phát triển năng lực chuyên môn của giáo viên: Phát triển chuyên môn giáo viên mầm non theo hướng lấy trẻ làm trung tâm là chìa khoá để phát huy tính tích cực của trẻ. Bằng cách nâng cao nhận thức, trang bị kiến thức và kĩ năng cần thiết, tạo môi trường giáo dục phù hợp và áp dụng các phương pháp giáo dục hiệu quả, giáo viên mầm non có thể góp phần tạo điều kiện cho trẻ tích cực tham gia hoạt động và phát triển toàn diện. Để thực hiện tốt nhiệm vụ giáo dục trẻ, giáo viên mầm non cần có chuyên môn nghiệp vụ vững vàng và phương pháp sư phạm phù hợp. Một trong những yếu tố quan trọng để phát huy tính tích cực của trẻ là phát triển chuyên môn giáo viên mầm non theo hướng lấy trẻ làm trung tâm. Bao gồm:

+ Nâng cao nhận thức về tầm quan trọng của việc phát huy tính tích cực của trẻ: Giáo viên cần nhận thức được rằng trẻ mầm non là những cá nhân độc đáo với nhu cầu và khả năng phát triển riêng; Tính tích cực của trẻ là yếu

tổ then chốt để trẻ học tập và phát triển hiệu quả; Giáo viên có vai trò quan trọng trong việc khơi dậy và phát huy tính tích cực của trẻ.

- + Trang bị kiến thức và kỹ năng cần thiết cho giáo viên mầm non: Giáo viên cần được đào tạo phương pháp giáo dục lấy trẻ làm trung tâm, cần có kỹ năng sư phạm phù hợp với lứa tuổi và đặc điểm phát triển của trẻ, đồng thời cần có kỹ năng giao tiếp và ứng xử hiệu quả với trẻ.

- Tham mưu với cơ quan, chính quyền địa phương thực hiện các quy định về đảm bảo an toàn phòng cháy, chữa cháy, cứu hộ, cứu nạn; đảm bảo an ninh trật tự; vệ sinh an toàn thực phẩm; bảo vệ Quyền trẻ em theo đúng quy định pháp luật.

- Căn cứ trên quy định pháp luật, phối hợp với cha mẹ trẻ để xây dựng quy định, nội quy về an toàn, ứng xử, phối hợp giữa gia đình và cơ sở giáo dục mầm non.

- Cùng với tập thể giáo viên, nhân viên xây dựng bộ quy tắc ứng xử trong cơ sở giáo dục mầm non.

- Truyền thông về vai trò của việc đưa trẻ đến trường, xây dựng môi trường giáo dục an toàn, lành mạnh, thân thiện cho trẻ ở nhà và ở cơ sở giáo dục mầm non.

1.5.3. Vai trò của giáo viên trong tổ chức môi trường giáo dục phát huy tính tích cực của trẻ

Giáo viên mầm non đóng một số vai trò trong xây dựng môi trường phát huy tính tích cực cho trẻ: như một người hướng dẫn, hình mẫu, người truyền cảm hứng và người đánh giá. Ngoài ra, giáo viên còn đóng vai trò là động lực để khuyến khích trẻ tích cực tham gia hoạt động.

Để phát huy tính tích cực của trẻ, giáo viên cần thể hiện rõ vai trò của mình như sau:

- Là tấm gương, hình mẫu: Giáo viên mầm non cũng cần trở thành một hình mẫu tốt, đáng tin cậy, cần thể hiện khả năng tương tác và thích nghi với môi trường tốt, giải quyết vấn đề thành công và bao dung trong các mối quan hệ ở lớp học.

– *Người chơi cùng:* Giáo viên cần dựa vào đặc điểm phát triển, sở thích, sở trường của từng trẻ để có thể hỗ trợ trẻ tham gia các hoạt động cùng các bạn một cách phù hợp. Cần nhận biết khả năng thiết lập nhóm chơi theo các hình thức khác nhau: chơi nhóm 2, nhóm 4, theo tổ, theo hoạt động cả lớp. Giáo viên cần kiên trì, hiểu đặc điểm của nhóm chơi, hiểu cách tổ chức hoạt động tạo cơ hội giúp trẻ tương tác với các bạn.

– *Người tư vấn – cùng kiến tạo; cung cấp thông tin:* Giáo viên dự đoán các tình huống ở lớp học, thu hút để tất cả trẻ tham gia vào các hoạt động lớp học, tương tác, thân thiện và tích cực.

– *Người hỗ trợ, động viên:* Giáo viên cần tạo ra nhiều cơ hội, cùng trẻ tham gia, cùng thực hiện các công việc. Giáo viên cần trở thành người kết nối, hỗ trợ để trẻ tự tin trong các mối quan hệ, học cách chia sẻ, tương tác với bạn bè và thích nghi với các tình huống trong tập thể lớp.

– *Người hoà giải:* Giáo viên tạo ra các tình huống khác nhau để trẻ cùng bạn giải quyết các vấn đề nảy sinh, từ đó giúp trẻ biết cách thể hiện bản thân và tương tác với bạn tốt hơn, tạo tình huống, câu chuyện để trẻ học được cách ứng xử và thích nghi trong môi trường tập thể. Giáo viên cần thể hiện rõ sự tán thưởng, khích lệ những cố gắng của trẻ khi: Trẻ biết làm hoà với bạn khác; biết an ủi khi bạn khác mệt, buồn; bình tĩnh khi bị bạn khác làm phiền.

– *Người quan sát, đánh giá:* Quan sát trẻ, khi trẻ bắt đầu thực hiện hoạt động, với những trẻ chưa mạnh dạn, tự tin, hãy sử dụng các từ khích lệ thể hiện sự tin tưởng vào khả năng thực hiện thành công hoạt động của trẻ.

– *Người giám sát:* Ghi nhận mọi sự cố gắng dù là nhỏ nhất của trẻ, khi trẻ biết cách chia sẻ, hợp tác, giúp đỡ các bạn, hoặc thể hiện sự kiên trì, cố gắng trong hoạt động và nhiệm vụ. Giáo viên cần dựa vào đặc điểm phát triển, sở thích, sở trường của từng trẻ để có thể có hỗ trợ trẻ tham gia với các hoạt động cùng các bạn một cách phù hợp.

– *Người bảo vệ quyền lợi của trẻ em:* Giáo viên luôn là người động viên, khuyến khích trẻ tích cực hoạt động và tự thể hiện bản thân với các bạn và

mọi người xung quanh. Khi trẻ có biểu hiện cảm xúc mệt mỏi, buồn, thất vọng, giáo viên cần tương tác kịp thời để tìm hiểu nguyên nhân, điều này giúp trẻ học cách chia sẻ cảm xúc, giải tỏa căng thẳng và hiểu nhau hơn.

Giáo viên cần tạo dựng được mối quan hệ thân thiện trong lớp học, thể hiện bằng cách:

- Chào đón và giúp đỡ tận tình tất cả trẻ em: hướng dẫn, hỗ trợ để trẻ sử dụng đồ dùng, đồ chơi, thiết bị và đi lại thuận lợi để tham gia vào các hoạt động trong trường, lớp học; thông báo, hướng dẫn trẻ để biết rõ việc mình cần làm; giúp đỡ hoặc khuyến khích trẻ khác hỗ trợ khi trẻ gặp khó khăn.

- Đối xử bình đẳng với tất cả trẻ: Trẻ được lựa chọn các hoạt động theo sở thích, năng lực; giáo viên khen ngợi trẻ dựa trên năng lực và sự tiến bộ của trẻ; tôn trọng hoàn cảnh sống, đặc điểm riêng của trẻ; không tạo ra sự phân biệt, loại trừ, làm tổn thương trẻ trong trường, lớp học.

- Tạo điều kiện để tất cả trẻ có trách nhiệm và tích cực trong các hoạt động và khuyến khích trẻ tham gia vào mọi hoạt động: Duy trì và khích lệ các hoạt động hợp tác nhóm, khuyến khích trẻ duy trì với trách nhiệm cá nhân và hợp tác tích cực với các bạn; giáo viên sẵn sàng giải đáp các thắc mắc của trẻ; giáo viên tạo cơ hội để trẻ thể hiện và tự sửa chữa sai lầm; giáo viên khuyến khích, hỗ trợ và hướng dẫn các hoạt động tự học.

1.5.4. Vai trò của cha mẹ trẻ, cộng đồng trong tổ chức thực hiện môi trường giáo dục phát huy tính tích cực của trẻ

- Phối hợp trong lập kế hoạch, thực hiện và xây dựng môi trường giáo dục cho trẻ tại nhóm, lớp.

- Kết nối, chia sẻ thông tin giữa cơ sở giáo dục mầm non và gia đình thông qua việc công khai các hoạt động hằng ngày của trẻ ở nhóm, lớp và ở gia đình.

Tổ chức cuộc sống và sinh hoạt cho trẻ em ở gia đình phải chú ý đến đặc điểm của cá nhân và lứa tuổi, cần phải có sự luân phiên giữa hoạt động và nghỉ ngơi, tạo cơ hội cho trẻ được tham gia vào hoạt động lao động giản đơn vừa sức, tập thể thao, vui chơi, trò chuyện với cha mẹ, anh chị em,...

Giáo dục ở mọi lúc, mọi nơi, mọi thời điểm trong cuộc sống là cách giáo dục rất có hiệu quả. Hiểu được điều đó và ý thức được trách nhiệm giáo dục con cái, cha mẹ sẽ chú ý hơn với bản thân trong lời nói, hành vi và những hành động phản ánh đời sống bên trong của mình. Hành vi của cha mẹ là một trong những điều kiện giáo dục có tính quyết định.

Quan sát, theo dõi, hiểu được sự phát triển tính tích cực hoạt động của trẻ.

Thường xuyên liên hệ, trao đổi thông tin để giáo viên mầm non nắm bắt được thói quen, cách thức sinh hoạt và đặc điểm riêng của trẻ, gia đình trẻ, sở thích cá nhân để hiểu, trao đổi với giáo viên về những mong đợi của gia đình về tính tích cực hoạt động của trẻ.

– Cùng thống nhất với giáo viên về cách hỗ trợ giúp trẻ được trao quyền, được lựa chọn và tự chủ trong hoạt động.

NỘI DUNG 2. Tổ chức thực hiện xây dựng môi trường giáo dục phát huy tính tích cực của trẻ mầm non theo quan điểm giáo dục lấy trẻ làm trung tâm

Hoạt động 7. Tìm hiểu việc tổ chức xây dựng môi trường vật chất

– **Mục tiêu:** Học viên hiểu và biết cách vận dụng cách thức tổ chức môi trường vật chất phát huy tính tích cực của trẻ mầm non.

– Chuẩn bị

- + Tài liệu tập huấn;
- + Phiếu câu hỏi;
- + Máy chiếu, bảng, giấy A0, A4, bút viết bảng, bút màu.

– Tổ chức hoạt động

PHIẾU GIAO NHIỆM VỤ SỐ 7

Các học viên thảo luận theo nhóm trong thời gian 15 phút để trả lời các câu hỏi:

- Theo anh/chị, cách sắp xếp môi trường lớp học và các góc như thế nào để phát huy tính tích cực của trẻ.
- Anh/chị suy ngẫm và xem xét có thể tận dụng, bổ sung các đồ chơi/góc chơi trong và ngoài lớp giúp trẻ có cơ hội trải nghiệm, hoạt động đa dạng.
- Xem xét các nguồn học liệu mở có thể tận dụng từ cộng đồng, phù hợp với điều kiện thực tế tại trường, lớp, địa phương đã hiệu quả chưa. Đưa ra các phương án tận dụng các nguồn học liệu mở này của cả nhóm.

THÔNG TIN PHẢN HỒI

2.1. Tổ chức môi trường vật chất

2.1.1. Bố trí môi trường hấp dẫn, dễ tiếp cận và sử dụng, kích thích sự tham gia của trẻ trong các hoạt động

* Bố trí không gian chơi ngoài trời:

Thiết bị, đồ chơi ngoài nhóm/lớp cần đa dạng, giúp trẻ luyện tập các kĩ năng. Sắp xếp hợp lí, có chỉ dẫn phù hợp với độ tuổi (có thể dùng biểu tượng). Thiết bị, đồ chơi tự làm, làm từ vật liệu thiên nhiên cần đảm bảo đúng quy cách, kĩ thuật, có giá trị sử dụng.

Khuôn viên trường: Cần rộng rãi, thoáng mát, có nhiều cây xanh; cần được che chắn cẩn thận, tránh các vật dụng nguy hiểm; sân chơi cần được lát bằng vật liệu mềm mại, an toàn.

Cây xanh trong sân vườn có tác dụng lấy bóng mát, vừa có tác dụng chống côn trùng, tạo hương thơm và ra hoa đẹp mắt. Tăng cường cây xanh cũng góp phần vào việc tăng thẩm mĩ chung cho sân trường, tạo cảm giác thân thiện, gần gũi với thiên nhiên.

Thảm cỏ trong sân vườn hay trong từng khu vực vừa có tác dụng tạo cảnh vừa làm sạch, tránh bụi cho công trình. Các kiến trúc nhỏ (chòi nghỉ, tác phẩm điêu khắc,...) sẽ góp phần làm tăng chất lượng của không gian vui chơi. Mặt nước, vòi phun, các hồ nhỏ sẽ tạo ra không khí mát mẻ, đồng thời làm tăng tính thẩm mỹ tạo ra cảnh trí đẹp mắt.

Có thể tận dụng nguyên vật liệu để trang trí như: Các bồn hoa, bồn cây ngộ nghĩnh và chia thành các khu vực tập trung nhất định để giáo viên và các bé tự tay chăm sóc. Sân khấu cũng nên được cải tạo, bố trí bàn ghế để trẻ được tham gia học và chơi bên ngoài lớp học một cách thú vị nhất và đến gần với thiên nhiên hơn. Đảm bảo có các góc chơi cát, nước, sỏi và cho trẻ được tiếp xúc với tự nhiên nhiều hơn.

Các quy hoạch và thay đổi không gian ngoài trời cũng cần chú trọng từ vấn đề nhỏ nhất như cổng, các góc được thiết kế gần gũi, thân thiện.

Nhà trường cần tận dụng nhiều góc không gian phù hợp để xây dựng các khu vui chơi, hoạt động phù hợp với từng độ tuổi của trẻ, bố trí các khu vui chơi gần gũi tự nhiên, kích thích các hoạt động của trẻ.

Đồ chơi ngoài trời: Phải phù hợp với độ tuổi và phát triển của trẻ; được làm từ vật liệu an toàn, không độc hại. Đồ chơi cần được kiểm tra thường xuyên và loại bỏ nếu có dấu hiệu hư hỏng.

* Bố trí không gian trong lớp:

Môi trường và cơ sở vật chất trong lớp mầm non cần đảm bảo sự phù hợp giữa cấu trúc không gian và tổ chức các hoạt động. Cần sắp xếp các góc hoạt động của trẻ sao cho đảm bảo tương tác giữa giáo viên với trẻ. Cấu trúc cơ sở hạ tầng, các vật dụng được bố trí, sắp xếp có trật tự, không gây cản trở, nguy hiểm cho vận động, di chuyển và các hoạt động.

Mỗi hoạt động cần có một không gian khác nhau, đảm bảo cho trẻ có thể hoạt động thoải mái và tích cực, các góc có sự bố trí phù hợp, cho phép trẻ dễ dàng tiếp cận và tham gia. Đảm bảo lớp học có không gian thoáng, có khoảng không di chuyển thuận lợi khi trẻ muốn thay đổi góc hoạt động.

Đồ dùng được sắp xếp theo các góc, trên kệ, trong các khu vực đặc thù cần thuận tiện, dễ lấy, dễ cất, phù hợp về kích thước, vị trí, vừa tầm mắt và

tâm với của trẻ. Trong các giá/kệ, cần cung cấp sự đa dạng, phong phú về loại đồ dùng, đồ chơi cũng như các loại nguyên vật liệu. Giáo viên có thể cùng thảo luận với trẻ khi mở chủ đề/dự án để trẻ đưa ra những ý kiến về việc bổ sung các nguyên vật liệu chơi, cách sắp xếp, các hoạt động trong các góc/khu vực hoạt động,...

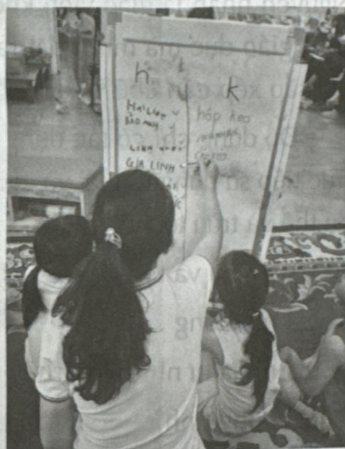
Với trẻ dưới 36 tháng tuổi (trẻ nhà trẻ), các khu vực hoạt động của trẻ gồm có: khu vực/góc chơi mô phỏng vai (chơi các trò chơi: bế em, xúc cho em ăn, tắm cho em, cho em ngủ...); sách truyện (sách, tranh truyện, rối); bé chơi với hình và màu; âm nhạc; hoạt động với đồ vật; hoạt động phát triển giác quan; vận động...

— Với trẻ từ 3 tuổi trở lên, các khu vực hoạt động của trẻ bao gồm: khu vực chơi đóng vai; thư viện (sách, tranh truyện, rối); tạo hình; âm nhạc; khu vực ghép hình, lắp ráp/xây dựng; khu vực khám phá khoa học/thiên nhiên...

Việc bố trí các khu vực này cần chú ý nguyên tắc: khu vực yên tĩnh, đặt xa các khu vực ồn ào (góc động – tĩnh).

— Bố trí môi trường lớp học hấp dẫn, thu hút và thuận tiện cho trẻ tiếp cận và sử dụng, kích thích sự tham gia của trẻ trong các hoạt động:

+ Không gian học tập, góc năng khiếu: Không gian này hầu như diễn ra phần lớn thời gian học tập tại trường của trẻ;

(Góc kịch rối và hoạt động tìm hiểu chữ cái, Trường Mầm non Mai Dịch, Cầu Giấy, Hà Nội)

+ Không gian vui chơi: Sắp xếp góc chơi cuốn hút; Góc chơi sắp xếp khoa học, dễ quản lí, trẻ được tổ chức theo nhóm, được hợp tác, tương tác, thảo luận nhóm, lựa chọn đồ chơi khác nhau qua đó trẻ có thể bộc lộ tính cộng đồng hay những tố chất, cá tính riêng trong cùng một nhóm bạn;

+ Không gian chơi tĩnh: Là nơi nghỉ ngơi thư giãn của trẻ sau những giờ vận động, hoạt động học, khám phá; có thể bố trí là nơi đọc sách, đọc truyện, vẽ tranh.

Phương tiện, thiết bị trực quan phong phú giúp trẻ có nhiều lựa chọn và thoải mái, hứng thú hơn khi thực hiện các nhiệm vụ học. Chính vì vậy, mà việc nghiên cứu sử dụng các phương tiện trực quan cho trẻ học tập cần được các giáo viên luôn lưu tâm đến. Cần thiết kể thêm các giá, kệ để nguyên vật liệu – nơi trẻ có thể sáng tạo, trưng bày sản phẩm.

Các khu vực chơi cần có biển tên ngắn gọn, phù hợp với nội dung chủ đề và tạo môi trường cho trẻ làm quen với chữ viết; có nội quy các góc chơi được minh họa bằng cả hình ảnh và chữ viết.

Giáo viên cần lưu ý rằng các phương tiện, vật liệu chỉ để bổ sung cho việc học của trẻ. Điều này có thể được thấy rõ qua việc có những lớp có môi trường vật chất rất phong phú đa dạng nhưng kết quả học của trẻ vẫn có thể kém hơn một lớp thiếu thốn về đồ dùng, phương tiện và nguyên vật liệu. Nguyên nhân là giáo viên không biết khai thác, sử dụng chúng để đạt mục đích giáo dục mà mình đặt ra. Để phát huy giá trị của môi trường vật chất, khi sắp xếp cần chú ý:

– Đồ dùng chỉ có tác dụng tăng cường việc hiểu của trẻ khi các em được trực tiếp sử dụng lặp lại và giúp trẻ hiểu về các biểu tượng ở hai cách tồn tại: cụ thể và trừu tượng.

– Vật liệu và thiết bị có các tính chất:

- ☐ mở/đóng
- ☐ nhựa/tự nhiên/tái chế
- ☐ động/tĩnh
- ☐ đơn giản/phức tạp

- ☐ hoạt động cá nhân/theo nhóm
- ☐ trong nhà/ngoài trời

* Linh hoạt trong bố trí nội thất và trang thiết bị, học liệu mở

Việc sắp xếp linh hoạt các góc trong lớp học mầm non và các phòng chức năng chung mang lại nhiều lợi ích cho việc học tập và phát triển của trẻ. Nó giúp tối ưu hoá không gian sử dụng, tạo môi trường học tập đa dạng, kích thích sự sáng tạo và khả năng khám phá của trẻ. Các trường, lớp có thể lên ý tưởng về cách sắp xếp linh hoạt các góc trong lớp học mầm non và các phòng chức năng chung như phòng/góc thư viện, phòng đa giác quan, phòng/góc thực hành Montessori và phòng/góc STEAM.

Lợi ích của việc sắp xếp linh hoạt:

- Tối ưu hoá không gian sử dụng: Thay vì phân chia cố định các phòng chức năng riêng biệt, việc sắp xếp linh hoạt giúp tận dụng tối đa diện tích, đặc biệt là đối với những trường học có diện tích hạn chế. Ví dụ: Góc STEAM có thể để ở gần cùng góc tạo hình và khám phá khoa học, góc làm quen với Toán...
- Tạo môi trường học tập đa dạng: Các góc học tập được thay đổi thường xuyên giúp trẻ hứng thú hơn trong việc học tập, đồng thời kích thích sự sáng tạo và khả năng khám phá của trẻ.
- Khuyến khích sự hợp tác và chia sẻ: Khi các góc học tập được sắp xếp linh hoạt, trẻ em có cơ hội học tập và vui chơi cùng nhau trong nhiều lĩnh vực khác nhau, từ đó thúc đẩy sự hợp tác và chia sẻ giữa các bé.
- Tiết kiệm chi phí: Việc sử dụng chung đồ dùng và thiết bị cho các góc học tập khác nhau giúp tiết kiệm chi phí cho nhà trường.

Góc Sách truyện được bố trí trong góc của nhóm/lớp

(Trường Mầm non Đông Ngũ – Tiên Yên – Quảng Ninh)

Ý tưởng sắp xếp linh hoạt:

- Sử dụng vách ngăn di động: Vách ngăn di động là giải pháp linh hoạt nhất để phân chia không gian lớp học. Có thể dễ dàng di chuyển vách ngăn để tạo ra các khu vực học tập khác nhau phù hợp với nhu cầu của trẻ.
- Sử dụng nội thất đa năng: Nội thất đa năng có thể sử dụng cho nhiều mục đích khác nhau, giúp tiết kiệm không gian và tăng tính linh hoạt cho việc sắp xếp lớp học.

– Sử dụng thảm và thùng chứa: Thảm và thùng chứa là những vật dụng hữu ích để tạo ra các khu vực học tập riêng biệt. Có thể dễ dàng cất giữ đồ dùng khi không sử dụng và di chuyển thảm đến vị trí khác khi cần thiết.

– Sử dụng bảng trắng và bảng dính: Bảng trắng và bảng dính có thể sử dụng cho nhiều mục đích khác nhau như vẽ tranh, ghi chú, trình bày bài học,...

Lưu ý khi sắp xếp linh hoạt:

– Đảm bảo an toàn cho trẻ: Khi sắp xếp các góc học tập, giáo viên cần đảm bảo an toàn cho trẻ bằng cách loại bỏ các vật dụng sắc nhọn, nguy hiểm và sắp xếp đồ đạc một cách khoa học.

– Lắng nghe ý kiến của trẻ: Cần hỏi ý kiến của trẻ về cách sắp xếp lớp học để tạo ra môi trường học tập phù hợp với sở thích và nhu cầu của các bé.

– Thay đổi cách sắp xếp thường xuyên: Để giữ cho trẻ hứng thú, giáo viên nên thay đổi cách sắp xếp các góc học tập thường xuyên.

– Có thể tận dụng các góc linh hoạt tạo không gian tĩnh hoặc làm góc thư viện cho trẻ.

(Góc cảm xúc – nơi trẻ có thể
thư giãn: Trường Mầm non Ánh Sao,
quận Cầu Giấy)

– Chú trọng sử dụng nguồn vật liệu, thiết bị trực quan mở¹, nguyên vật liệu là vật thật, vật có nguồn gốc tự nhiên hay vật liệu tái chế để giúp trẻ phát triển khả năng sáng tạo, tưởng tượng và tư duy độc lập.

¹ Vật liệu, thiết bị trực quan mở là những đồ dùng, đồ chơi,... mà trẻ có thể chơi theo nhiều cách khác nhau. Ví dụ các khối gỗ, trẻ có thể dùng để xếp nhà hay xếp thuyền tùy theo ý thích.

Đối với góc sáng tạo, nghệ thuật và góc STEAM, trẻ cần nhiều vật liệu để sử dụng, chế tạo, điều chỉnh, cần sắp xếp và trưng bày các vật liệu bắt mắt.

Đồ dùng trong góc STEAM/góc sáng tạo sản phẩm dự án/tạo hình gồm: các vật liệu rời; đồ dùng là vật tự nhiên; đồ xây dựng, khối xây dựng; đất nặn; giấy, bút chì (để vẽ); giấy màu.

Sử dụng các loại vật liệu rời khác nhau bao gồm: đồ từ thiên nhiên như gỗ, đá, sỏi, lá cây, cành cây, quả thông, đồ khô; đồ bằng gỗ và tái chế bằng gỗ; vật liệu tái chế nhựa; vải, len bông; kim loại; đồ gốm sứ, thủy tinh; các hộp đồ đóng gói.

Hoạt động 8. Tìm hiểu tổ chức xây dựng môi trường tâm lí xã hội

– **Mục tiêu:** Học viên hiểu và biết vận dụng cách thức tổ chức môi trường tâm lí xã hội nhằm phát huy tính tích cực của trẻ mầm non.

– Chuẩn bị

+ Tài liệu tập huấn;

+ Phiếu câu hỏi;

+ Máy chiếu, bảng, giấy A0, A4, bút viết bảng, bút màu.

– Tổ chức hoạt động

PHIẾU GIAO NHIỆM VỤ SỐ 8

Các học viên thảo luận theo nhóm trong thời gian 15 phút để trả lời các câu hỏi:

Hãy nêu những cách thức tổ chức môi trường tâm lí xã hội nhằm phát huy tính tích cực của trẻ mầm non. Cơ sở mầm non của anh/chị cần thay đổi gì để tăng cường sự tham gia và tích cực hoạt động của trẻ?

THÔNG TIN PHẢN HỒI

2.2. Tổ chức xây dựng môi trường tâm lí xã hội

2.2.1. Tăng cường sự tham gia, trao quyền chủ động, khích lệ cố gắng của trẻ

Tác giả Venninen & Leinonen (2012) cho rằng trong bối cảnh giáo dục mầm non, sự tham gia của trẻ được hỗ trợ tích cực và liên tục từ các nhà giáo dục qua các yếu tố chính:

- Trải nghiệm về sự thân thuộc và niềm vui được là chính mình: Điều này đòi hỏi quan điểm của trẻ phải được tôn trọng.

- Được tham gia trải nghiệm trong môi trường an toàn: Ở đây, các nhu cầu của trẻ được tính đến và các sáng kiến của trẻ được hồi đáp.

- Là một phần của gia đình, văn hoá đồng đẳng, xã hội và các sự kiện hiện tại: Trẻ cần các nhà giáo dục và những người lớn khác giúp trẻ hiểu thế giới xung quanh.

- Được thể hiện sáng kiến và đưa ra lựa chọn: Trẻ thể hiện sáng kiến và đưa ra các lựa chọn ảnh hưởng đến cuộc sống hằng ngày của trẻ và những người khác, qua đó trải nghiệm quá trình học tập chung.

- Học tính trách nhiệm thông qua lựa chọn, đàm phán và thảo luận: Quá trình này giúp trẻ phát triển ý thức trách nhiệm.

- Có quyền được giáo dục và chăm sóc bởi những người lớn tôn trọng, lắng nghe và quan tâm và tham gia vào thế giới của trẻ.

Để tăng cường sự tham gia của trẻ, việc coi trọng quan điểm của trẻ trong các hoạt động hằng ngày là rất cần thiết. Điều này đòi hỏi các hoạt động sư phạm phải được xem xét lại từ quan điểm ý kiến trẻ em.

Giáo viên mầm non cần tạo nhiều tình huống cho trẻ có cơ hội kết bạn và đi chơi với bạn bè. Khi trẻ có vấn đề với bạn bè, giáo viên không nên can thiệp trực tiếp mà cần tạo tình huống để trẻ được học cách tự giải quyết các vấn đề của mình. Tuy nhiên, giáo viên cần quan sát khi trẻ không thể giải quyết được vấn đề để có thể giúp đỡ, hướng dẫn.

Giáo viên không nên bỏ qua các biểu hiện theo cách tiêu cực của trẻ. Ví dụ nếu trẻ không chịu tham gia hoạt động và tỏ ra buồn bực, tình huống này không phải quá nghiêm trọng, giáo viên có thể chấp nhận và chia sẻ,

hỏi trẻ để biết vì sao. Có thể trẻ mệt hoặc trò chơi không có sự thú vị với trẻ, nhờ đó giáo viên có thể nhận ra những thử thách nào là phù hợp hay không phù hợp với trẻ để gợi ý phù hợp.

Giáo viên có thể tăng cường cho trẻ đóng vai trong một số tình huống giải quyết vấn đề. Khuyến khích trẻ diễn lại một số tình huống giả định nào đó để cùng bàn luận và luyện tập cách không làm tổn thương cảm xúc của người khác.

Giáo viên cần để trẻ tham gia vào việc lập kế hoạch và đưa ra các quy tắc trong lớp học. Trẻ mẫu giáo thường có nhiều ý tưởng phong phú, giáo viên cần khai thác ở trẻ đặc điểm này thông qua cách gợi ý xem trẻ có nghĩ ra ý tưởng nào về nội quy chung không, nhằm xây dựng môi trường học tập trở nên phù hợp với nhu cầu và sở thích của trẻ. Giáo viên cũng có thể tổ chức cho trẻ chơi đóng vai trong một số tình huống giải quyết vấn đề.

– Giáo viên đưa ra các quy định đảm bảo lớp học có quy tắc trong hoạt động nhưng vẫn trao quyền cho trẻ như: luân phiên sử dụng các đồ dùng, sử dụng thẻ tên để trong các góc luân phiên, mỗi góc chơi chỉ nên có không quá 6 – 8 trẻ...

Giáo viên cần thể hiện rõ mong muốn của mình về không khí ở lớp học và có quy định cụ thể duy trì bầu không khí này: Tất cả trẻ phải biết tôn trọng người khác trong lớp; tôn trọng lắng nghe ý kiến khác nhau và để mọi người nói hết ý trước khi phản hồi; tất cả trẻ có quyền tham gia hoạt động nhóm và thảo luận trong nhóm, có quyền đưa ra đề nghị, yêu cầu của mình.

– Giáo viên cần trao quyền, tạo cho trẻ sự tự chủ trong sinh hoạt hằng ngày bao gồm những việc: trẻ tự dọn dẹp đồ chơi của mình, cho trẻ tập mặc quần áo, dọn bàn, lau bàn, cất dọn đồ sau khi ăn, tự rửa tay, lau tay... Hướng dẫn trẻ giúp cô thu dọn đồ dùng, chuẩn bị cho các hoạt động học, chăm sóc, vệ sinh cây cối, con vật ở góc thiên nhiên.

– Đối với hoạt động học tập, tạo cơ hội cùng trẻ thảo luận về vấn đề cần giải quyết, khích lệ trẻ tìm cách giải quyết trong các hoạt động, giáo viên không đưa ngay các cách thức triển khai hoạt động hay nguyên vật liệu thực hiện hoạt động, mà chỉ đưa câu hỏi gợi mở, dẫn dắt, trẻ là người suy nghĩ, tìm cách và đưa ra quyết định cho các giải pháp thực hiện và chịu trách nhiệm thực hiện các hoạt động đó.

Ví dụ: Hoạt động dự án: Làm hoa quả dầm, bánh kẹo... Giáo viên có thể hỏi trẻ: Chúng ta cần chuẩn bị gì cho hoạt động này? Để làm được món... các con cần có những gì? (nguyên liệu, đồ dùng); Làm thế nào để có được nguồn nguyên vật liệu này? Chúng ta phân công nhau cùng tìm các nguyên vật liệu hoặc tìm sự giúp đỡ của bố mẹ như thế nào?

Đối với hoạt động, giáo viên cần trao quyền cho trẻ ở một số khâu như chọn trò chơi, đồ chơi, bạn chơi..., giờ học cho trẻ tự chọn nguyên liệu, đồ dùng để tạo ra sản phẩm phù hợp với sở thích của bản thân.

Cần tạo ra một môi trường luôn luôn khích lệ, kích thích, tạo cảm giác thoải mái cho trẻ với việc học tập, giúp các em có sự tự tin về bản thân và có thái độ tích cực trong học tập. Sử dụng phương pháp dạy học bậc giằng để thiết kế các hoạt động nhằm đảm bảo trẻ thành công và có thái độ tích cực khi học tập:

– Sử dụng các câu hỏi ngắn kết hợp với tạo các tình huống, gợi ý nhằm kích thích khả năng giải quyết vấn đề, kích thích tính tích cực suy nghĩ của trẻ. Sử dụng lời gợi ý mang tính định hướng sẽ giúp trẻ dễ dàng hơn trong việc lựa chọn các phương án, phương tiện để thực hiện nhiệm vụ.

– Lôi cuốn trẻ vào các tình huống để góp phần phát triển những ý tưởng, kích thích tính tích cực suy nghĩ của trẻ. Tạo cơ hội cho trẻ được bộc lộ, được phát triển dự định, ý tưởng trong khi học, trong khi chơi theo các chủ đề. Những câu hỏi khích lệ suy nghĩ của trẻ: “làm thế nào, làm sao, có bao nhiêu...”.

2.2.2. Đa dạng hoạt động, tạo ra trải nghiệm tự nhiên, có ý nghĩa, thúc đẩy sự tự tin, tích cực ở trẻ

Giáo viên cần đa dạng các hoạt động ở trong và ngoài lớp học để giúp trẻ

và các bạn được cùng nhau hoạt động, cùng nhau chia sẻ và giúp đỡ nhau. Chính trong quá trình chơi và hoạt động với bạn, trẻ sẽ được thực hành trải nghiệm nhiều hơn, tốt hơn. Từ đó giúp trẻ hình thành được tính tích cực. Trong quá trình trẻ hướng dẫn các bạn, nghe các bạn hướng dẫn cũng là một lần trẻ được rèn luyện bản thân tốt hơn.

Cần chú ý thiết kế các hoạt động thú vị bằng cách đưa các nhiệm vụ vào những tình huống câu chuyện, đóng vai, trò chơi học tập hoặc sử dụng các phần mềm giúp tất cả trẻ có hứng thú hơn với hoạt động.

Thiết kế các hoạt động phong phú, có nhiều lựa chọn để trẻ có cơ hội được lựa chọn hoạt động qua nhiều phương án nhiệm vụ khác nhau.

Thiết kế hoạt động dựa vào các hoạt động gần gũi trong cuộc sống của trẻ như: quan sát với các biểu đồ, nhiệt độ; quan sát sự trưởng thành của cây; đến siêu thị và mua các sản phẩm; làm lịch trình thời gian cho cả lớp...

Thiết kế hoạt động dựa vào tích hợp các nội dung theo các chủ đề: Chủ đề có thể do giáo viên xác định hoặc xuất phát từ nhu cầu và hứng thú của trẻ, hoặc có thể cả giáo viên và trẻ cùng lựa chọn. Giáo viên nên giới thiệu trước hoặc để trẻ chọn chủ đề, nhiệm vụ.

Để thực hiện tốt việc thiết kế các hoạt động, giáo viên cần luôn luôn sáng tạo, xem xét các hoạt động với nhiều cách thức sử dụng đồ dùng, mức độ yêu cầu nhiệm vụ khác nhau để thay đổi và điều chỉnh các hoạt động cho phù hợp với đặc điểm của trẻ và điều kiện lớp học khác của tất cả trẻ mầm non.

Giáo viên cần có cách thức khác nhau khích lệ niềm tin, thái độ của trẻ đối với khả năng học tập. Hầu hết trẻ có thái độ thiếu tích cực với học tập dẫn đến kết quả học tập của các em thấp. Vì vậy, giúp trẻ trong lớp mầm non có thái độ tốt với việc học tập sẽ giúp các em tự tin là những người học trải nghiệm, có ảnh hưởng tích cực với kết quả học tập và cố gắng thành công.

Khi trẻ trải qua những trải nghiệm, hoạt động trong lớp mẫu giáo, trẻ sẽ bắt đầu cảm thấy hứng thú khi học cách làm những việc mới. Giáo viên cần giúp thúc đẩy những trải nghiệm về nhiệm vụ, cách thức giúp thành công/hoàn thành nhiệm vụ qua việc trẻ đưa ra những lựa chọn, quyết định và tìm cách

thức giải quyết cùng các bạn, khiến trẻ sẵn sàng chấp nhận những thách thức lớn hơn ở trường học và ở nhà.

Giáo viên cần tận dụng đa dạng các hình thức phát triển tính tích cực cho trẻ thông qua: Hoạt động sinh hoạt hằng ngày, hoạt động chơi, hoạt động góc học tập, hoạt động dạo chơi, tham quan, hoạt động trải nghiệm, dự án... Nhờ đó trẻ có thể tìm hiểu, đề xuất ý tưởng và người lớn tôn trọng ý tưởng của trẻ.

Các hoạt động khác nhau do giáo viên ở trường xây dựng có thể mang lại những kinh nghiệm cho phát triển của trẻ. Để giáo dục tính tích cực cho trẻ, giáo viên cần tạo cơ hội cho trẻ thể hiện sự tự tin, khám phá và bày tỏ ý kiến của riêng mình trong nhiều các hoạt động trải nghiệm, dự án khác nhau như:

- Các hoạt động tham quan: các khu vui chơi, bảo tàng, vườn hoa, sở thú....
- Dạo chơi ngoài trời, chơi các trò chơi ngoài trời.
- Tổ chức cuộc thi: Ai thông minh, Rung chuông vàng, Bé khéo tay...
- Các hoạt động nhóm về nghệ thuật, nấu ăn, thí nghiệm...
- Hoạt động kể chuyện sáng tạo, giải đố vui...
- Các hoạt động xã hội từ thiện.

Để khích lệ thái độ tích cực cho trẻ trong lớp, giáo viên cần:

- Tạo cơ hội cho trẻ được tham gia vào việc xây dựng các kế hoạch, mục tiêu có thể đạt được. Các mục tiêu có ảnh hưởng tích cực tham gia và cố gắng của trẻ.
- Đảm bảo trẻ thành công qua việc xây dựng mục tiêu dựa vào kĩ năng mà trẻ đã đạt được, sử dụng phân tích các nhiệm vụ và hướng dẫn theo trình tự về kĩ năng và khái niệm. Tạo điều kiện để trẻ đưa ra những nhận xét của mình về việc trẻ đã đạt được những kết quả gì. Giúp trẻ hiểu giáo viên có kì vọng về kết quả thành công của các em.
- Trẻ cần hiểu rõ hành động cố gắng của các em có ảnh hưởng trực tiếp với việc học tập của mình. Dần dần, các em sẽ nhận ra chính các em là người điều khiển việc học tập của bản thân; Giáo viên làm mẫu về thái độ

tích cực và nhiệt tình của mình với hoạt động cả ở trong lúc hướng dẫn trẻ học tập.

– Khích lệ những cố gắng dù là nhỏ nhất của trẻ và coi việc mắc lỗi chỉ là những cơ hội trải nghiệm trong việc học tập.

2.2.3. Xây dựng môi trường và thiết kế các hoạt động đáp ứng đặc điểm/phong cách học của trẻ

– Cần có phương thức giảng dạy phù hợp với phương thức học tập khác nhau của trẻ và nhu cầu học tập của mỗi trẻ:

+ Trẻ có phong cách học thính giác: Tận dụng minh hoạ, hướng dẫn bằng lời, nhắc lại ở mỗi bước dạy; sử dụng thêm các từ khoá để trẻ chú ý.

+ Trẻ có phong cách học thị giác: Cần hướng dẫn và minh hoạ cụ thể, để trẻ mô tả, minh hoạ bằng hành động; đưa ra tóm lược qua hình ảnh ở từng bước; khuyến khích trẻ tạo ra hình ảnh thị giác, thể hiện sản phẩm bằng hình ảnh.

+ Trẻ có phong cách học xúc giác: Hướng dẫn bằng thao tác xúc giác và cảm nhận cơ thể về đồ vật trước khi sử dụng cách hướng dẫn khác; tóm lược, nhắc lại ở mỗi bước dạy; giúp trẻ sử dụng đồ dùng thao tác với đồ dùng.

Hoạt động 9. Tìm hiểu về việc đánh giá, điều chỉnh môi trường nhằm phát huy tính tích cực của trẻ mầm non

– **Mục tiêu:** Học viên hiểu và biết cách vận dụng đánh giá, điều chỉnh môi trường nhằm phát huy tính tích cực của trẻ mầm non.

– Chuẩn bị

+ Tài liệu tập huấn;

+ Phiếu câu hỏi;

+ Máy chiếu, bảng, giấy A0, A4, bút viết bảng, bút màu.

– Tổ chức hoạt động

PHIẾU GIAO NHIỆM VỤ SỐ 9

Các học viên thảo luận theo nhóm trong thời gian 15 phút để trả lời yêu cầu sau:

Nêu những điểm cần lưu ý khi đánh giá, điều chỉnh môi trường để phát huy tính tích cực của trẻ.

THÔNG TIN PHẢN HỒI

2.3. Đánh giá, điều chỉnh môi trường giáo dục nhằm phát huy tính tích cực của trẻ

Giáo viên cần nghiên cứu hứng thú, sở thích và đặc điểm của trẻ bằng cách quan sát, theo dõi hiệu quả của việc tạo dựng hoặc sự thay đổi môi trường mà mình thực hiện, đối chiếu với mục tiêu đề ra, từ đó điều chỉnh lại môi trường theo thông tin thu được ở trẻ (thay đổi cách bố trí, sắp xếp môi trường, thay đổi đồ dùng, giáo cụ, thay đổi hoạt động...).

Việc thay đổi môi trường phải dựa vào kết quả quan sát, đánh giá, phụ thuộc vào không gian, đồng thời phải có lộ trình thời gian cụ thể nhằm kích thích tính tích cực của trẻ dựa trên những biến đổi ở trẻ có liên quan đến sự phát triển toàn diện của trẻ trong việc thực hiện các hoạt động.

Giáo viên quan sát trẻ trong quá trình hoạt động, ghi chép, nắm bắt được mức độ tính tích cực của trẻ:

- Tìm hiểu thay đổi của trẻ sau hoạt động học, hoạt động chơi, hoạt động tự phục vụ và chăm sóc môi trường: trẻ mới bắt đầu làm quen hay đang hình thành/phát triển; trẻ học được kỹ năng này bằng cách nào.

- Căn cứ vào những thông tin thu thập được, căn cứ vào yêu cầu đối với trẻ được thể hiện trong kế hoạch giáo dục hằng ngày để phát hiện những biểu hiện tích cực hoặc tiêu cực của trẻ trong hoạt động học tập, vui chơi và sinh hoạt hằng ngày; sự thích thú học tập... để có những điều chỉnh và hoạt động phối kết hợp giữa gia đình và nhà trường phù hợp.

Cần thu thập thông tin về trẻ qua trao đổi với cha mẹ, người chăm sóc để có thể hiểu biết rõ về hành vi và các biểu hiện tính tích cực ở lớp của trẻ.

Các thông tin quan sát quan trọng từ các giáo viên khác trong lớp/trường và cha mẹ cũng nên được đưa vào ghi chép, vì trẻ em có các mối quan hệ khác nhau nên cần có đầy đủ thông tin về hành vi phát triển tính tích cực của trẻ.

Hoạt động 10. *Tìm hiểu về sự phối hợp giữa gia đình và nhà trường trong đảm bảo môi trường giáo dục an toàn, thân thiện, phát huy tính tích cực của trẻ mầm non*

– **Mục tiêu:** Học viên hiểu và biết cách vận dụng phối hợp với gia đình và nhà trường trong việc đảm bảo môi trường giáo dục an toàn, thân thiện, phát huy tính tích cực của trẻ.

– **Chuẩn bị**

+ Tài liệu tập huấn;

+ Phiếu câu hỏi;

+ Máy chiếu, bảng, giấy A0, A4, bút viết bảng, bút màu.

– **Tổ chức hoạt động**

PHIẾU GIAO NHIỆM VỤ SỐ 10

Các học viên thảo luận theo nhóm trong thời gian 15 phút để trả lời yêu cầu:

– Hãy nêu cách vận dụng phối hợp với gia đình và nhà trường trong việc đảm bảo môi trường giáo dục an toàn, thân thiện, phát huy tính tích cực của trẻ.

THÔNG TIN PHẢN HỒI

2.4. Phối hợp với gia đình và nhà trường trong việc đảm bảo môi trường giáo dục an toàn, thân thiện, phát huy tính tích cực của trẻ

Giáo viên và gia đình cần có sự thống nhất, cùng phối hợp trong các hoạt động để khích lệ trẻ có động cơ học tập tốt hơn, đồng thời giúp trẻ có cơ hội học tập qua trải nghiệm thực tiễn. Giáo viên cung cấp cho cha mẹ nội dung giáo dục trên lớp, dựa trên các hoạt động này, cha mẹ cùng trẻ ôn

lại, thực hiện các nội dung tương tự tại gia đình như đọc thơ, truyện, hát, vẽ, xếp hình...

Giáo viên lắng nghe, tiếp thu ý kiến từ phía cha mẹ trẻ về các nội dung giáo dục cho trẻ, cũng như những thay đổi của trẻ khi ở nhà; thường xuyên trao đổi, nắm bắt thông tin sẽ giúp cô giáo hiểu trẻ hơn và có biện pháp giáo dục phù hợp, hiệu quả hơn.

Trao đổi liên lạc chủ động và thường xuyên với gia đình; Phối hợp với các giáo viên hoặc cán bộ hỗ trợ về thông tin tiến bộ của trẻ.

Hướng dẫn trẻ và phối hợp với gia đình giúp trẻ vận dụng kiến thức vào giải quyết tình huống cuộc sống hằng ngày. Giáo viên có thể thực hiện theo các bước sau đây: Dự kiến một số tình huống thực tiễn (Làm bánh; Làm bảng phân công trực nhật trong tuần, tìm cách trả lời câu hỏi: Kiến có bơi không?...); lồng ghép tình huống thực tiễn đó vào các hoạt động của bài học; kích thích trẻ giải quyết tình huống và tự suy luận. Dựa trên tình huống đặt ra và phương tiện, thiết bị trực quan, giáo viên hướng dẫn trẻ tự đặt ra tình huống cho trẻ giải quyết. Trẻ giải quyết tình huống, giáo viên khái quát lại.

Trao đổi thông tin về trẻ, phối hợp với gia đình trong các hoạt động học tập:

Giáo viên cần có sự trao đổi và liên lạc thường xuyên về cách hướng dẫn và thống nhất với gia đình trong việc giúp các em có trải nghiệm, có khả năng độc lập trong cuộc sống hằng ngày. Chương trình và kế hoạch hoạt động cũng nên được cập nhật thường xuyên với gia đình để tạo cơ hội cho trẻ có trải nghiệm thật thực tế. Thường xuyên trao đổi về mục tiêu chủ đề, mục tiêu hoạt động để thống nhất giữa cha mẹ và trẻ.

Cần sử dụng đa dạng các kênh liên lạc thông tin khác nhau để huy động sự hợp tác và các hình thức hợp tác với gia đình: qua nhóm cha mẹ của lớp, qua bản tin trao đổi, qua thời điểm đón và trả trẻ.

Giáo viên mầm non cần lưu ý:

– Tham khảo ý kiến của cha mẹ trẻ về các hoạt động yêu thích của trẻ ở nhà. Chẳng hạn trẻ yêu thích đồ dùng, đồ chơi nào, chơi có tập trung và hứng thú hay không, chơi một mình hay chơi với người lớn, anh chị...

– Trao đổi với cha mẹ để cùng thống nhất về quan điểm giáo dục cho trẻ, cụ thể là về sự tin tưởng, hiểu về sự phát triển và mong muốn của trẻ.

– Trao đổi với cha mẹ về cách thức giáo dục theo cách trao quyền cho trẻ, tránh áp đặt hoặc làm giúp trẻ. Thông báo về các chủ đề ở trường học để cha mẹ nắm bắt và cùng tham gia.

NỘI DUNG 3. Thực hành xây dựng môi trường giáo dục phát huy tính tích cực của trẻ mầm non theo quan điểm giáo dục lấy trẻ làm trung tâm

Hoạt động 11. Thực hành xây dựng môi trường giáo dục phát huy tính tích cực qua tăng cường sự tham gia cho trẻ

– **Mục tiêu:** Học viên hiểu và biết cách vận dụng các hoạt động tăng cường sự tham gia, phát huy tính tích cực của trẻ.

– Chuẩn bị

+ Tài liệu tập huấn;

+ Phiếu câu hỏi;

+ Máy chiếu, bảng, giấy A0, A4, bút viết bảng, bút màu.

– Tổ chức hoạt động

PHIẾU GIAO NHIỆM VỤ SỐ 11

Học viên thảo luận theo nhóm trong thời gian 15 phút để thực hiện các nhiệm vụ:

– Hãy xem xét các yếu tố mà tác giả Venninen & Leinonen, (2012) về sự tham gia của trẻ và vai trò của giáo viên, cán bộ quản lý trong xây dựng môi trường phát huy tính tích cực của trẻ, các nhóm hãy sơ đồ hoá những hành động của mình ở cơ sở giúp tăng cường sự tham gia tích cực của trẻ ở trường mầm non.

– Tìm hiểu thời gian biểu, cách bố trí môi trường lớp học để giúp trẻ chủ động, được lựa chọn và ra quyết định trong các hoạt động sinh hoạt hằng ngày.

Hoạt động 12. Thực hành lập kế hoạch hoạt động đáp ứng đặc điểm/phong cách học của trẻ

– **Mục tiêu:** Học viên hiểu và biết cách lập kế hoạch tổ chức hoạt động đáp ứng đặc điểm/phong cách học của trẻ.

– **Chuẩn bị**

+ Tài liệu tập huấn;

+ Phiếu câu hỏi;

+ Máy chiếu, bảng, giấy A0, A4, bút viết bảng, bút màu.

– **Tổ chức hoạt động**

PHIẾU GIAO NHIỆM VỤ SỐ 12

Các học viên thảo luận theo nhóm trong thời gian 15 phút để thực hiện nhiệm vụ:

– Lựa chọn 1 kế hoạch tổ chức hoạt động cho trẻ mầm non, xem xét và điều chỉnh các hoạt động và môi trường học tập giúp trẻ có cơ hội tham gia hoạt động đa dạng, phù hợp với các đặc điểm/phong cách học khác nhau của trẻ.

– Lựa chọn 1 câu chuyện/bài thơ, xác định các mức độ nhiệm vụ dễ, trung bình, khó phù hợp với đặc điểm/phong cách học và độ tuổi của trẻ.

VI. CÂU HỎI

1. Hãy nêu những nội dung trong các văn bản có liên quan đến xây dựng môi trường chăm sóc, giáo dục cho trẻ mầm non.

2. Vì sao cần xây dựng môi trường giáo dục phát huy tính tích cực cho trẻ mầm non? Nêu vai trò của cán bộ quản lý, giáo viên và cha mẹ trẻ trong thực hiện xây dựng môi trường giáo dục phát huy tính tích cực cho trẻ mầm non.

3. Phân tích các nguyên tắc xây dựng môi trường giáo dục phát huy tính tích cực cho trẻ mầm non?

4. Phân tích các nội dung về xây dựng môi trường cơ sở vật chất nhằm phát huy tính tích cực của trẻ mầm non. Tại cơ sở/trường học, các anh/chị cần có những thay đổi gì về cơ sở vật chất để đáp ứng việc phát huy tính tích cực của trẻ mầm non?

5. Phân tích các nội dung về xây dựng môi trường tâm lí xã hội nhằm phát huy tính tích cực cho trẻ mầm non. Tại cơ sở/trường học, các anh/chị cần có những thay đổi gì về môi trường tâm lí xã hội để đáp ứng việc phát huy tính tích cực của trẻ mầm non.

VII. TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2021), *Văn bản hợp nhất về Chương trình Giáo dục mầm non*, số 01/VBHN-BGDĐT ngày 13/04/2021.

2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2021), *Kế hoạch Chuyên đề "Xây dựng trường mầm non lấy trẻ làm trung tâm" giai đoạn 2021 – 2025*.

3. Nguyễn Thị Ánh Tuyết (2004), *Giáo dục mầm non – Những vấn đề lí luận và thực tiễn*, Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam.

4. Nguyễn Bá Minh (chủ biên), (2018) *Hướng dẫn tổ chức môi trường trong các cơ sở giáo dục mầm non*, Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam.

5. Hoàng Thị Nho, Hoàng Thị Tú, Lưu Thị Kim Phượng, Lê Thị Huyền, Cao Thị Hồng Nhung, (2022), *Hướng dẫn lựa chọn và sử dụng đồ dùng, đồ chơi, học liệu trong các cơ sở giáo dục mầm non*, Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam.

6. Trần Thị Ngọc Trâm, Hoàng Thị Dinh, Hoàng Thị Nho, Cao Thị Hồng Nhung, Đinh Thị Bích Thủy, Nguyễn Thị Hà, Tài liệu hướng dẫn của Bộ Giáo dục và đào tạo (2021), *Hướng dẫn đánh giá thực hiện chương trình trong cơ sở giáo dục mầm non*, Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam.

7. Trần Thị Minh Thành, Phan Thanh Long, Hoàng Thị Nho (2023). *Giáo dục STEAM cho trẻ khuyết tật lứa tuổi mầm non*, Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam.

8. United Nations (1989) *The United Nations Convention on the Rights of the Child*.

https://downloads.unicef.org.uk/wp-content/uploads/2010/05/UNCRC_PRESS200910web.pdf?_ga=2.78590034.795419542.1582474737-1972578648.1582474737

9. Australian National Curriculum Framework.

10. *Guide to the Pre-primary Curriculum Issued by The Curriculum Development Council Recommended for Use in Pre-primary Institutions by The Education Bureau HKSAR, 2006.*

11. Finland Educational Guideline, Europe Commission, April, 2021, https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/finland/educational-guidelines_en